

ความหลากหลายของพันธุ์ปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี[†]

ประดิษฐ์ ทองแถม ณ อยุธยา*, วรรณพร บุญบัวหลวง, สุมิตานันท์ จันทะบุรี,
ไกรฤกษ์ ทวีเชื้อ, ญาณพัฒน์ พรหมประสิทธิ์, วุฒิชัย ฤทธิ และ วรารัตน์ จ่วนชู

สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

*อีเมล: pradipunt.t@gmail.com

บทคัดย่อ

อ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานเป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ทั้งการประมง การชลประทาน และการคมนาคมให้แก่ประชากรในอำเภอแก่งกระจาน และอำเภอโดยรอบ สำหรับด้านการประมงนั้น นับได้ว่าเป็นแหล่งจับปลาน้ำจืดที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรีซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายของชนิดปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน โดยทำการสำรวจทั้งหมด 7 จุด ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 จากการสำรวจ พบปลาน้ำจืดทั้งหมด 25 ชนิด 10 วงศ์ วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ คือ Cyprinidae มีทั้งหมด 12 ชนิด วงศ์ที่พบรองลงมาคือ Bagridae มี 3 ชนิด และพบวงศ์อื่นๆ ได้แก่ Channidae Eleotridae Mastacembelidae Cichlidae Notopteridae Clariidae Pangasiidae และ Pristolepididae เพียง 1 ถึง 2 ชนิดเท่านั้น เดือนที่พบความหลากหลายของปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานสูงที่สุด คือช่วงเดือน พฤศจิกายน ถึง ธันวาคมพ.ศ. 2564 พบถึง 23 ชนิด ซึ่ง ปลาวงศ์ Cyprinidae หรือวงศ์ปลาตะเพียน เริ่มมีจำนวนชนิดลดน้อยลง ดังนั้นในการศึกษานี้ จึงชี้ให้เห็นถึงชนิดพันธุ์ของปลาน้ำจืดที่คงเหลืออยู่ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจานเพื่อแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติของจังหวัดเพชรบุรี

คำสำคัญ: ความหลากหลาย, ชนิดปลาน้ำจืด, อ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน, การอนุรักษ์

บทนำ

อ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน ตั้งอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ 46.5 ตารางกิโลเมตร ความจุ 710 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยประโยชน์ในด้านการชลประทานบริเวณที่ราบจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งยังให้ประโยชน์ด้านการประมง การคมนาคมทางน้ำ ปัจจุบันพบว่าทรัพยากรปลาน้ำจืดได้ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการจับปลาน้ำจืดมากเกินไป แม่น้ำในฤดูวางไข่ของปลา ชาวบ้านบางพื้นที่ยังจับปลาน้ำจืดมาบริโภค และนอกจากนี้ ยังมีสาเหตุมาจากการใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสม ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการสำรวจความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในแม่น้ำเพชรบุรีตอนบน พบปลาน้ำจืดทั้งสิ้น 20 วงศ์ 40 ชนิด (อังกูล, 2545) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายของชนิดปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน เพื่อเป็นฐานข้อมูลและแนวทางการอนุรักษ์ความหลากหลายของปลาน้ำจืดในแม่น้ำเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านพุเข็ม ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมอ่างเก็บน้ำ โดยการสำรวจความหลากหลายของปลาน้ำจืดนับได้ว่าเป็นหนึ่งในโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชนร่วมกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการทำประมงอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่สำรวจ

การศึกษาความหลากหลายของปลาน้ำจืดในแม่น้ำเพชรบุรีตอนบนครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้น โดยมุ่งเน้นสำรวจชนิดของปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน โดยเก็บรวบรวม ถ่ายภาพบันทึกข้อมูลตัวอย่างปลาน้ำจืดจากชาวประมงที่หาปลาโดยใช้วิธีประมงพื้นบ้าน ซึ่งทำการสำรวจเดือนละ 2 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2565

สำหรับพื้นที่สำรวจนั้น ได้ทำการกำหนดจุดสำรวจออกเป็น 7 จุดตามดังตารางที่ 1

[†]การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงาน ชมรมคณะปฏิบัติการงานวิชาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 10 (ระหว่างวันที่ 20 - 22 กันยายน 2565 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)

ตารางที่ 1 พิกัดของจุดสำรวจ

จุดสำรวจ	พิกัด
1	12.901780, 99.58302
2	12.930872, 99.60709
3	12.901232, 99.60681
4	12.913947, 99.5964
5	12.901298, 99.568712
6	12.895495, 99.584653
7	12.915163, 99.583028

การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บตัวอย่างในการสำรวจจะทำการเก็บตัวอย่างปลาน้ำจืดที่ได้จากชาวบ้านที่ทำประมงเป็นอาชีพ สอบถามชื่อท้องถิ่นหรือข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจัดบันทึกข้อมูลเบื้องต้น ลักษณะภายนอกของปลาที่สังเกตได้ และทำการถ่ายภาพ ซึ่งการเก็บตัวอย่างจะเก็บตัวอย่างปลาน้ำจืด 7 บริเวณศึกษา ในการสำรวจปลาน้ำจืดตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ และลักษณะโดยทั่วไปของปลาโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูล FishBase (Froese & Pauly, 2022)

ผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาความหลากหลายของปลาน้ำจืดในแม่น้ำเพชรบุรีตอนบน ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2565 ในแม่น้ำเพชรบุรีอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ได้กำหนดจุด เก็บตัวอย่าง 7 จุด ทำการบรรยายลักษณะทั่วไปของปลาที่พบ และจำแนกได้ทั้งหมด 25 ชนิด ใน 10 วงศ์ ดังแสดงในตารางที่ 2 และจากการสำรวจชนิดปลาน้ำจืดที่สำรวจ ทั้ง 7 จุด มีจุด 2 ที่พบชนิดของปลา มากที่สุด 23 ชนิด รองลงมาคือ จุดที่ 1 พบ 18 ชนิดจุดที่สำรวจพบน้อยที่สุดเป็นจุดที่ 3,6,7 พบ 15 ชนิด (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 ความหลากหลายของปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อท้องถิ่น	Author name
Cyprinidae	<i>Hampala macrolepidota</i>	ปลากระสับชืด	Van Hasselt, 1823
	<i>Barbonymus schwanenfeldii</i>	ปลากระแห	Bleeker, 1850
	<i>Probarbus jullieni</i>	ปลาอีสกไทย	Sauvage, 1880
	<i>Labeo rohita</i>	ปลาอีสกเทศ	Hamilton, 1822
	<i>Gymnostomus siamensis</i>	ปลาสร้อยขาว	Sauvage, 1881
	<i>Cirrhinus cirrhosus</i>	ปลานวลจันทร์	Sauvage, 1878
	<i>Barbonymus altus</i>	ปลาตะเพียนทอง	Günther, 1868
	<i>Puntioplites proctozyston</i>	ปลากระมัง	Bleeker, 1865
	<i>Barbonymus gonionotus</i>	ปลาตะเพียนขาว	Bleeker, 1850
	<i>Rasbora paviana</i>	ปลาชีวควาย	Ahl, 1922
	<i>Systomus rubripinnis</i>	ปลาแก้มขี้	Valenciennes, 1842
	<i>Leptobarbus hoevenii</i>	ปลาบ้า	Bleeker, 1851
Bagridae	<i>Hemibagrus spilopterus</i>	ปลากดเหลือือง	Fang & Chaux, 1949
	<i>Hemibagrus wyckioides</i>	ปลากดคัง	Fang & Chaux, 1949
	<i>Bagrichthys majusculus</i>	ปลาแขยงหมู	Valenciennes, 1840
Channidae	<i>Channa micropeltes</i>	ปลาชะโด	Cuvier, 1831
	<i>Channa striata</i>	ปลาช่อน	loch, 1793
Eleotridae	<i>Oxyeleotris marmorata</i>	ปลาบุหราย	Bleeker, 1852
Mastacembelidae	<i>Mastacembelus armatus</i>	ปลากระทิง	Lacepède, 1800
Notopteridae	<i>Notopterus notopterus</i>	ปลาสลาด	Pallas, 1769

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อท้องถิ่น	Author name
Cichlidae	<i>Oreochromis niloticus</i>	ปลานิล	Linnaeus, 1758
Clariidae	<i>Clarios macrocephalus</i>	ปลาดุกอุย	Günther, 1864
Pangasiidae	<i>Pangasianodon gigas</i>	ปลาบึก	Chevey, 1931
	<i>Pangasianodon hypophthalmus</i>	ปลาสวาย	Sauvage, 1878
Pristolepididae	<i>Pristolepis fasciata</i>	หมอช้างเหี้ยบ	Bleeker, 1851

ตารางที่ 3 การกระจายของปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานในบริเวณจุดสำรวจ

วงศ์	ชนิดปลาที่พบ	จุดสำรวจ						
		1	2	3	4	5	6	7
Cyprinidae	ปลากระسوبชืด	*	*	*		*		
	ปลากระแห	*	*		*			*
	ปลาอีสกไทย		*	*				*
	ปลาอีสกเทศ	*	*				*	
	ปลาสร้อยขาว	*	*		*	*	*	*
	ปลานวลจันทร์		*	*	*	*	*	
	ปลาตะเพียนทอง	*	*	*		*		
	ปลากระมั่ง	*	*	*	*	*	*	*
	ปลาตะเพียนขาว	*	*	*	*	*	*	*
	ปลาชิวควาย	*	*		*	*	*	*
	ปลาแก้มข้ำ	*	*		*	*		
	ปลาบ้า	*	*	*		*		*
Bagridae	ปลากดเหลือง	*	*		*	*	*	*
	ปลากดคัง		*	*	*		*	*
	ปลาแขยงหมู	*	*		*	*	*	*
Channidae	ปลาชะโด			*				
	ปลาช่อน	*	*		*	*	*	*
Eleotridae	ปลาบู๋ทราย	*	*	*	*		*	
Mastacembelidae	ปลากระทิง		*				*	
Notopteridae	ปลาสร้อย	*	*	*	*	*		
Cichlidae	ปลานิล	*	*	*	*	*	*	*
Clariidae	ปลาดุกอุย	*	*		*	*	*	*
Pangasiidae	ปลาบึก			*				
	ปลาสวาย		*	*			*	
Pristolepididae	ปลาหมอช้างเหี้ยบ	*	*		*	*		*
ชนิดที่พบ		18	23	15	16	16	15	15

หมายเหตุ: * หมายถึง พบชนิดปลา

จากการสำรวจชนิดของปลาที่พบในแต่ละเดือนตั้งแต่ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 พบว่า เดือนที่พบชนิดของปลาน้ำจืดมากที่สุด เป็น เดือน พฤศจิกายน ธันวาคม พ.ศ. 2554 พบถึง 23 ชนิด เดือนที่พบชนิดของปลาน้ำจืดน้อยคือ ช่วงเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ที่ผลเป็นอย่างนั้นเป็นเพราะในช่วงพฤศจิกายน - ธันวาคม เป็นช่วงปลายฝนของทุกปี อ่างเก็บน้ำแก่ง กระจานก็จะมีน้ำในอ่างเพิ่มมากขึ้นทำให้ปลาใหญ่ที่มักจะหาจับยากออกมาเล่นน้ำในจุดที่จับง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นช่วงหมดหน้าน้ำแดงด้วย ซึ่งในช่วงน้ำแดง

จะอยู่ในช่วง เป็นช่วง พฤษภาคม - สิงหาคม ทำให้ในช่วงเดือน นั้นจะจับปลาได้น้อยลง โดยที่ทางอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและกรมประมง จะจำกัดระยะเวลาการหาปลาในช่วง เดือนน้ำแดงเพื่อให้ปลาได้ขยายพันธุ์และระบบนิเวศเขื่อนแก่งกระจานฟื้นฟูในระยะเวลา 4 เดือน ทำให้ในช่วงนี้จึง จับปลาได้น้อยกว่าเดือนอื่นๆ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ช่วงเดือนที่สำรวจพบชนิดของปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน

ชนิดที่ของปลาที่พบ	เดือนที่สำรวจ												
	2564						2565						
	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ
กระสูบขีด	*	*	*			*		*	*	*		*	
กระแห	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*
ยี่สกไทย	*	*	*					*	*	*	*		*
ยี่สกเทศ	*		*	*	*	*				*	*	*	*
สร้อยขาว	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
นวลจันทร์		*	*	*			*	*			*	*	*
ตะเพียนทอง	*	*	*		*		*	*	*	*	*		
กระมัง	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ตะเพียนขาว	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ชีวกวาย	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
แก้มซ้าย	*	*	*		*	*			*	*	*	*	*
ปลาบ้า	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*
กตเหลือง	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*		*
กตคัง	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
แขยงหมู	*	*		*	*			*		*	*	*	
ชะโด						*		*	*	*	*	*	
ช่อน	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
บุ๋มทราย	*	*		*	*	*			*	*	*	*	*
กระทิง					*	*							
สลาด	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*		*
นิล	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ดุกอูย	*	*	*	*			*	*	*	*	*	*	*
ปัก								*	*	*	*	*	
สวาย	*		*	*	*	*	*		*	*	*	*	
หมอช้างเหี้ยบ		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ชนิดที่พบ	21	20	19	16	17	16	15	20	20	23	23	20	18

หมายเหตุ: * หมายถึง พบชนิดปลา

ในการศึกษาความหลากหลายของปลาน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยสำรวจทั้งหมด 7 จุด ซึ่งปลาน้ำจืดที่สำรวจพบมีจำนวน 10 วงศ์ 25 ชนิด วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ Cyprinidae มีทั้งหมด 12 ชนิด วงศ์ที่พบรองลงมาคือ Bagridae มี 3 ชนิด ส่วนวงศ์อื่นๆ ที่พบเจอ เช่น Channidae, Eleotridae, Mastacembelidae Cichlidae Notopteridae Clariidae Pangasiidae และ Pristolepididae มีเพียง 1 ถึง 2 ชนิดเท่านั้น เมื่อเปรียบกับการศึกษาของ (อมรชัย และ พรรณพร, 2553) ทำการสำรวจความหลากหลายชนิดของปลาในแม่น้ำยาว อำเภอสองแควและอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดน่าน จากจุดสำรวจทั้งสิ้น 14 สถานีเรียงตามความยาวของแม่น้ำ พบว่า ชนิดปลาในแม่น้ำยาวทั้งสิ้น 18 วงศ์ จำนวน 59 ชนิด โดยวงศ์ที่มีจำนวนชนิดมากที่สุด ได้แก่ Cyprinidae จำนวน 29 ชนิด รองลงมาได้แก่ วงศ์ Balitoridae จำนวน 9 ชนิด และวงศ์ Cobitidae จำนวน 3 ชนิด จากข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่าแม่น้ำยาวเป็นแม่น้ำสาขาที่สำคัญสายหนึ่งของแม่น้ำ น่านตอนบน ครอบคลุมพื้นที่ทางการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง และมีการใช้น้ำในแม่น้ำนี้

เพื่อการอุปโภค และบริโภคของชุมชนต่างๆ ที่มีความหลากหลายของปลาน้ำจืดสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้ จากสำรวจทั้งหมด 7 จุดผลที่ได้คือจุด มีจุด 2 ที่พบชนิดของปลามากที่สุด 23 ชนิด เป็นจุดที่ใช้อวนในการจับปลา พื้นที่เป็นระหว่าง ชายฝั่งกับน้ำลึกทำให้ในบริเวณนี้จะมีปลาว่ายไปมาตลอด รองลงมาคือ จุดที่ 1 พบ 18 ชนิดเป็นพื้นที่ริมชายฝั่ง ที่กว้างและมีพืชน้ำที่เป็นอาหารของปลาอยู่มาก จุดที่สำรวจพบน้อยที่สุดเป็นจุดที่ 3,6,7 พบ 15 ชนิด เป็นจุด ที่มีซากกิ่งไม้และโชดหินทำให้การจับปลายากขึ้น จากการสำรวจแสดงว่าแต่ละจุดที่ทำการสำรวจมีความแตกต่างและหลากหลาย ความเหมาะสมของปลาแต่ละชนิดที่พบรวมถึงมีปัจจัยทางระบบนิเวศมาเกี่ยวข้อง เดือนที่พบชนิดของปลาน้ำจืดมากที่สุด เป็น เดือนพฤศจิกายน และ ธันวาคม พ.ศ. 2554 พบถึง 23 ชนิด เดือนที่พบชนิดของปลาน้ำจืดน้อยคือ ช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2564 เนื่องจากในช่วงพฤศจิกายน และ ธันวาคม เป็นช่วงปลายฝนของทุกปี อ่างเก็บน้ำแก่งกระจานก็จะมียาน้ำในอ่างเพิ่มมากขึ้นทำให้ปลาใหญ่ที่มักจะหาจับยากออกมาเล่นน้ำในจุดที่จับง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นช่วงหม่นน้ำแดงด้วย ซึ่งในช่วงน้ำแดงจะอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง สิงหาคม ทำให้ในช่วงเดือนนี้จะจับปลาได้น้อยลง โดยที่ทางอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและกรมประมงจะจำกัดระยะเวลาการหาปลาในช่วง เดือนน้ำแดงเพื่อให้ปลาได้ขยายพันธุ์และระบบนิเวศเชื่อมแก่งกระจานฟื้นฟูในระยะ 4 เดือน ทำให้ในช่วง หลังเดือนน้ำแดง ชาวประมงมีความต้องการในการจับปลามากขึ้นเพื่อทดรายได้ในเดือนน้ำแดง ปลาที่จับได้ หลังเดือนน้ำแดง จะมีขนาดตัวที่ใหญ่มากขึ้น น้ำหนักดี มีจำนวนมากขึ้น และในการจับหลังเดือนน้ำแดงจะไม่กระทบในการขยายพันธุ์เพราะปลาได้วางไข่ไปแล้ว อีกทั้งในช่วงเดือนพฤศจิกายน และ ธันวาคม ยังเป็นช่วงที่ทางอุทยานอนุญาตให้จับปลาชะโด และปลาบึกได้อย่างเสรี เนื่องจากการลักลอบจับปลาชะโด ปลาบึก ระบาดช่วง ปี 2556-2559 ทำให้ปลาชะโด ปลาบึก มีเกณฑ์ที่จะสูญพันธุ์ไปจากอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ทำให้ทางอุทยานสั่งห้ามล่าหรือจับปลาชะโดและปลาบึก ตลอดปี เพื่อการอนุรักษ์ปลาชะโดและปลาบึก ไว้ แต่ในทางกลับกัน ปลาชะโดและปลาบึกที่มีมากขึ้นก็ทำลายระบบนิเวศ เพราะเป็นปลาที่กินปลาชนิดอื่นๆ ทางอุทยานจึงเปิดให้ชาวประมงเข้าไปจับปลาชะโดและปลาบึกได้ โดยจะจำกัด จำนวนที่ชนิดละ 300 ตัวต่อปี สำหรับช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคมที่สำรวจพบได้ปลาน้อย อาจเกิดจากอยู่ในช่วงปลายฤดูร้อน ส่งผลให้ระดับน้ำในอ่างลดลง และอยู่ในช่วงเดือนน้ำแดงทำให้การจับปลาในช่วงเดือนนั้นจะได้น้อยกว่าเดือนอื่นๆ

ชนิดของปลาที่พบมากที่สุดคือวงศ์ Cyprinidae วงศ์ปลาตะเพียน เป็นปลาที่อยู่คู่แก่งกระจานมายาวนาน แต่เริ่มจะมีจำนวนชนิดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง บางชนิดที่เคยมีก็ไม่สามารถจับหรือสำรวจเจอแล้ว เพราะชาวบ้านที่ทำประมง มีการฝ่าฝืนกฎ จับปลาน้ำจืดมากเกินไป ในฤดูวางไข่ของปลาชาวบ้านบางพื้นที่ยังจับปลาน้ำจืดในฤดูนั้นมาบริโภค และนอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากการใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสม การวางยาเบื่อ ใช้ไฟฟ้า การทิ้งขยะ สารเคมี และการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และการใช้อวนที่ไม่เหมาะสม เป็นการทำลายระบบนิเวศที่ชาวประมง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอนาคต ทำให้ปลาเศรษฐกิจ เช่น ปลากระมังนั้น มีเกณฑ์จะหายไปจากเขื่อนแก่งกระจาน เพราะชาวประมงได้แปรรูปปลา กระมังเป็นสินค้า O-top ที่สร้างรายได้ให้กลับชุมชน เป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับการทำการประมงเกินกำลังผลิตของแหล่งน้ำ ตลอดจนภัยธรรมชาติ ส่งผลให้พันธุ์ปลาน้ำจืดของไทยบางชนิดได้สูญพันธุ์ไปและอีกหลายชนิดมีปริมาณลดลงจนกระทั่งอยู่ในสภาวะน่าวิตกต่อการสูญพันธุ์ จึงสมควรอย่างยิ่งในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาและระบบนิเวศให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่น

สรุปผล

พื้นที่ศึกษานี้เป็นแหล่งอาศัยสำคัญของปลา ปลาน้ำจืดที่เราได้สำรวจพบ มีจำนวน 10 วงศ์ 25 ชนิด วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ Cyprinidae วงศ์ที่พบรองลงมาคือ Bagridae ส่วนวงศ์ อื่นๆที่พบมีเพียง 1 ถึง 2 ชนิดเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าแม่น้ำเพชรบุรีตอนบน อ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรน้ำ แหล่งอาหาร และทำให้ทราบถึง สาเหตุของการลดลงของชนิดปลาและแนวทางในการช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นายจรัส ขวามหาสมุทร และครอบครัว ในการอำนวยความสะดวกในเดินทางไปยังสถานที่สำรวจและออกสำรวจเก็บข้อมูล รวมถึงอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กรมประมงและกรมชลประทานที่เอื้อเฟื้อเพิ่มเติมให้ผู้วิจัยรวมถึงข้อเสนอแนะในการรวบรวมข้อมูลและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในการสนับสนุนการทำวิจัยและอำนวยความสะดวกความรู้แก่ผู้วิจัย จนทำให้งานวิจัยนี้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

- อมรชัย ล้อทองคำ และ พรรณพร กุลมา. (2553). ความหลากหลายชนิดของปลาในแม่น้ำยาว (แม่น้ำสาขาของกลุ่มแม่น้ำน่านตอนบน) จังหวัดน่าน (น.454-462). การประชุมทางวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่ 49 สาขาประมง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อังกุล อิ่มมัน. (2545). การสำรวจความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในลุ่มแม่น้ำเพชรบุรีตอนบน (รายงานการวิจัย). เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- Froese, R. & Pauly, D. (2022). *FishBase. World Wide Web electronic publication*. www.fishbase.org